

Adam R. Szromek*

POMIAR FUNKCJI TURYSTYCZNEJ OBSZARÓW ZA POMOCĄ WSKAŹNIKÓW FUNKCJI TURYSTYCZNEJ NA PRZYKŁADZIE OBSZARÓW PAŃSTW EUROPEJSKICH

Wprowadzenie

Turystyka jest zjawiskiem, którego bezpośredni pomiar jest niemożliwy, tak jak niemożliwe jest zmierzenie wielkości popytu realizowanego przez turystów. Złożoność tego zjawiska wynika z szerokiego zakresu działalności i aktywności turystycznej, gdyż o ile możliwy jest pomiar liczby turystów, osobonoclegów czy nawet dochodów uzyskanych z działalności turystycznej, o tyle nie sposób zmierzyć, jaka część obrotów handlowych wynika ze sprzedaży dóbr i usług konsumowanych przez turystów, a jaka miałyby miejsce, gdyby ruch turystyczny nie występował. Niezwykle trudny wydaje się być również pomiar eksploatacji zasobów infrastrukturalnych w miejscowości turystycznej, spowodowany pobytem lub nawet przejazdem turysty przez tę miejscowość. Nie bez znaczenia w tym względzie są podejmowane w ostatniej dekadzie próby wprowadzenia tzw. rachunku satelitarnego. Wciąż jest to jednak szacowanie, a nie obliczanie wielkości popytu.

Próby szacowania wielkości popytu turystycznego były podejmowane już pół wieku temu, kiedy to zainicjowano użycie miar o charakterze symptomatycznym. Do dziś stosuje się takie wielkości, jak liczba turystów, osobonoclegów czy miejsc noclegowych. Nie są to jednak miary możliwe do wykorzystania w sposób bezpośredni, inaczej czołówkę wszelkich klasyfikacji zajmowałyby obszary, gdzie występuje najwięcej turystów bez względu na wielkość miejscowości. Potrzeba odniesienia poszczególnych zmiennych związanych z turystyką

* Publikacja powstała w ramach projektu badań własnych nr 3709/B/H03/2011/40 pt. *Wskaźniki funkcji turystycznej obszaru recepcji turystycznej*. Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki na podstawie decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego RP z dnia 4 lutego 2011 roku.

do zmiennych będących miarami odniesienia, tj. powierzchnia obszaru lub liczba mieszkańców tego obszaru, skłoniła badaczy do opracowania wskaźników funkcji turystycznej.

Niniejszy artykuł prezentuje najpopularniejsze z nich i uzupełnia je nowocześniejszymi miarami syntetycznymi. Przedmiotem zastosowania omawianych wskaźników jest pomiar funkcji turystycznej w 31 państwach europejskich oraz dokonanie ich klasyfikacji zgodnie z wartościami zastosowanych miar. Nietypowy obszar badań ujmujący zagadnienie w skali kraju, a nie w ujęciu lokalnym pozwala na znacznie bardziej wyraźne ukazanie słabości poszczególnych miar ujmujących opisywane zagadnienie.

1. Funkcja turystyczna i jej pomiar

Funkcja turystyczna (wypoczynkowa) obszaru to szeroko rozumiana działalność społeczno-ekonomiczna pełniona przez określony obszar (region lub miejscowość) i jego mieszkańców w celu przywrócenia osobom przybyłym utraconych w wyniku zmęczenia normalnych zdolności psychofizycznych ich organizmu z wykorzystaniem naturalnych właściwości środowiska geograficznego [5]. A. Kowalczyk [4] uzupełnia powyższą definicję i stwierdza, że funkcja turystyczna to działalność społeczno-ekonomiczna, która jest skierowana na obsługę turystów i którą miejscowość lub obszar spełnia w systemie gospodarki narodowej.

Funkcję turystyczną obszaru analizuje się w wielu aspektach prowadzonej działalności. Literatura zawiera przykłady miar diagnozujących tę rolę obszaru ze względu na intensywność ruchu turystycznego oraz zagospodarowanie turystyczne, a czasem również za pomocą syntezy obu zagadnień.

Analiza rozwoju funkcji turystycznej zwykle dotyczy ograniczonego obszaru będącego odpowiednio zdefiniowanym terytorium. Zwykle jest to obszar określony podziałem administracyjnym (gmina, powiat, województwo). Nie spotyka się natomiast większych (niepodzielnych) obszarów badań, jak państwo czy grupa państw. Głównym tego powodem jest mała istotność takich porównań dla gospodarki pojedynczego państwa. Jednak w sytuacji gdy porównanie takie stanowi element umożliwiający klasyfikację państw ze względu na stopień rozwoju funkcji turystycznej, a zatem jest narzędziem wskazania krajów najbardziej rozwiniętych pod względem turystycznym, wówczas informacja taka staje się cenna ze względu na możliwość pozyskania odpowiedniego wzorca rozwoju.

Pomiar rozwoju funkcji turystycznej jest dokonywany za pomocą kilku wskaźników, wśród których należy wymienić najlepiej znane tradycyjne wskaźniki funkcji turystycznej, tj.: Baretje'a-Deferta, Schneidera, Charvata czy Deferta.

Wskaźnik Baretje'a-Deferta (W_{BD}) [2] jest zaliczany do grupy mierników zagospodarowania turystycznego. Oblicza się go przez odniesienie wielkości określającej liczbę miejsc noclegowych do liczby rezydentów obszaru (1):

$$W_{BD} = \frac{\text{liczba turystycznych miejsc noclegowych}}{\text{liczba stałych mieszkańców obszaru}} \cdot 100 \quad (1)$$

Natomiast wskaźnik Deferta (W_D) to wskaźnik dostarczający informacji o liczbie turystów przypadających na 1 km² obszaru turystycznego (2), który pozwala ocenić zatłoczenie (gęstość populacji) badanego obszaru [3]:

$$W_D = \frac{\text{liczba turystów korzystających z noclegów}}{\text{powierzchnia obszaru w km}^2} \quad (2)$$

Wskaźnik Schneidera (W_{Sch}) jest miernikiem intensywności ruchu turystycznego, gdyż wyraża liczbę turystów korzystających z noclegów przypadających na 100 stałych mieszkańców obszaru. Jego postać jest następująca (3):

$$W_{Sch} = \frac{\text{liczba turystów korzystających z noclegów}}{\text{liczba stałych mieszkańców obszaru}} \cdot 100 \quad (3)$$

Z kolei wskaźnik Charvata (W_{Ch}) jest miarą określającą liczbę udzielonych noclegów przypadających na 100 mieszkańców obszaru. Pozwala zatem ocenić intensywność ruchu turystycznego, jaka występuje na badanym obszarze (4):

$$W_{Ch} = \frac{\text{liczba udzielonych noclegów}}{\text{liczba stałych mieszkańców obszaru}} \cdot 100 \quad (4)$$

Inną często używaną miarą rozwoju funkcji turystycznej jest wskaźnik gęstości bazy noclegowej (W_{GBN}). Pozwala on określić zagęszczenie miejsc noclegowych na badanym obszarze (5) [1; 8]:

$$W_{GBN} = \frac{\text{liczba turystycznych miejsc noclegowych}}{\text{powierzchnia obszaru w km}^2} \quad (5)$$

Warto zauważyć, że wymienione wskaźniki bazują zaledwie na kilku zmiennych powtarzających się w różnych konfiguracjach i z różnymi miarami odniesienia, ale literatura wymienia jeszcze inne miary rozwoju obszaru turystycznego. Jedną z najbardziej interesujących miar jest wskaźnik J. Warszzyńskiej [7], która zauważa, iż poza poziomem rozwoju obszaru turystycznego warto określić również stopień jej zdefiniowania. Chodzi o sytuację, w której określony obszar ma niejednoznaczne oceny (w różnych aspektach rozwoju funkcji turystycznej), tzn. jeden ze wskaźników wskazuje na wysoko rozwiniętą rolę turystyki, a inny na słaby poziom tej branży. J. Warszzyńska proponuje wówczas określić zgodność wskaźników i włączyć tę informację w ocenę obszaru.

Wykorzystanie tej cechy wymagało opracowania określonego sposobu kwantyfikowania zgodności wskaźników. Zgodnie z koncepcją zaproponowaną przez autora [6] jest możliwe utworzenie wskaźnika syntetycznego, którego konstrukcja wynika właśnie z syntezy oceny poziomu rozwoju funkcji turystycznej oraz stopnia zdefiniowania tej funkcji. Dzięki temu powstał dwuwymiarowy wskaźnik funkcji turystycznej.

Tabela 1 prezentuje kryteria szacowania wartości wskaźnika rozwoju funkcji turystycznej (W_{RFT}) będącego pierwszym (częstkowym) wskaźnikiem funkcji turystycznej. Powstaje on poprzez uśrednienie uzyskanych wyników (P_{RFT}) podanych w skali od 0 do 1 (gdzie 1 oznacza bardzo dobrze rozwiniętą funkcję turystyczną). Podstawą pomiaru jest tu grupa wymienionych wcześniej czterech wskaźników funkcji turystycznej, opisanych wzorami: (1) (2) (3) i (5). Są to zatem dwa wskaźniki intensywności ruchu turystycznego oraz dwa wskaźniki zagospodarowania turystycznego.

Tabela 1

Kryteria klasyfikacji funkcji turystycznej obszarów

Pozycja określająca stopień rozwoju funkcji turystycznej – stymulanta ($P_{RFT} (P_X)$)	Poziom zagospodarowania turystycznego		Intensywność ruchu turystycznego		wskaźnik rozwoju funkcji turystycznej (W_{RFT})
	wskaźnik Baretje'a-Deferta (W_{BD})	wskaźnik gęstości bazy noclegowej (W_{GBN})	wskaźnik Schneidera (W_{Sch})	wskaźnik Deferta (W_D)	
	miejsca noclegowe na 100 mieszkań-ców	na 1 km ² powierzchni	liczba turystów na 100 mieszkań-ców	na 1 km ² powierzchni	
0	0,00-0,78	0,00-0,78	0,0-7,8	0,0-15,6	$(P_{BD}+P_{GBN}+P_{Sch}+P_D)/16$
1	0,78-6,25	0,78-6,25	7,8-62,5	15,6-125	0,10-0,30
2	6,25-25,00	6,25-25,00	62,5-250	125-500	0,30-0,60
3	25,00-50,00	25,00-50,00	250-500	500-1000	0,60-0,80
4	50,00 i więcej	50,00 i więcej	500 i więcej	1000 i więcej	0,80-1,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [6; 7].

Z kolei miarą zdefiniowania funkcji turystycznej jest jednoznaczność wskaźników rozwoju funkcji turystycznej (D_{RFT}). Również ten aspekt sprawdzono do czterostopniowej skali ocen, których kwantyfikacja opiera się na porównaniu otrzymanego wyniku klasyfikacji (dokonanej za pomocą czterech zastosowanych wskaźników) z opracowanym wzorcem kombinacji. Interpretacji stopnia zdefiniowania funkcji dokonuje się za pomocą tabeli 2, która prezentuje

wszystkie możliwe kombinacje wskazań wraz z ich ocenami (gdzie x oznacza powtarzającą się pozycję określającą stopień rozwoju funkcji turystycznej obszaru, natomiast o to jakakolwiek inna wartość pozycji niż x).

Tabela 2

Kombinacja możliwych pozycji i przypisany im stopień zdefiniowania funkcji turystycznej

Kombinacja wyniku (K_{RFT})	xxxx	xxxo	xxox	xoxx	oxxx	xxoo	xoxo	oxox	ooxx	oxxo	xoox	Inne
Stopień zdefiniowania funkcji turystycznej (D_{RFT})	3	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	0

Objaśnienia symboli: x – powtarzający się stopień rozwoju, o – inny stopień rozwoju niż x .

Wynik iloczynu parametrów (P_{RFT} i D_{RFT}) pozwala na uzyskanie właściwej miary syntetycznej oceniającej rozwój funkcji turystycznej w dwóch wymiarach, czyli dwuwymiarowego wskaźnika funkcji turystycznej. Miara ta jest interpretowana poprzez czterostopniową skalę rozwoju wskaźnika W_{W-Sz} , gdzie jego wynik od 0 do 3 wskazuje na brak rozwiniętej funkcji turystycznej badanego obszaru, wynik z przedziału od 4 do 6 umownie wskazuje na pierwszy stopień rozwoju funkcji turystycznej, wynik między 7 a 9 to drugi stopień rozwoju funkcji turystycznej, natomiast wynik równy 10 lub więcej to najwyższy (trzeci) stopień rozwoju funkcji turystycznej.

Ze względu na liczne przypadki źle zdefiniowanej funkcji turystycznej opracowano również miary syntetyczne określające rozwój turystyczny obszaru w obu analizowanych aspektach jednocześnie [6]. Jedną z takich miar jest logistyczny wskaźnik funkcji turystycznej $W_{L\beta}$ w postaci:

$$W_{L\beta} = \frac{U_n^{1,47} \cdot e^{-21,18+0,11\frac{T}{p\cdot\sqrt{Msc}}+0,71\left(\frac{\log U_n}{R}\right)^3}}{1 + U_n^{1,47} \cdot e^{-21,18+0,11\frac{T}{p\cdot\sqrt{Msc}}+0,71\left(\frac{\log U_n}{R}\right)^3}} \quad (6)$$

gdzie:

U_n – liczba udzielonych noclegów,

Msc – liczba turystycznych miejsc noclegowych,

R – liczba stałych mieszkańców obszaru,

T – liczba turystów korzystających z noclegów,

P – powierzchnia badanego obszaru w km^2 .

Powstanie wskaźników syntetycznych wynikało z potrzeby ogólnego, ale zarazem możliwie pełnego ujęcia problemu oceny rozwoju turystycznego obszaru. O ile takie wskaźniki, jak wskaźnik Baretje'a-Deferta czy Charvata, oceniają odmienne aspekty tego złożonego zjawiska, o tyle miary syntetyczne umożliwiają uchwycenie różnych aspektów w jednej ocenie. Taką rolę pełni właśnie logistyczny wskaźnik funkcji turystycznej, a także dwuwymiarowy wskaźnik funkcji turystycznej.

2. Analiza rozwoju turystycznego państw europejskich

Analizy rozwoju funkcji turystycznej obszarów (w ujęciu obszaru państwa) dokonano na podstawie danych EUROSTAT. Bazę danych utworzono z takich zmiennych, jak:

- liczba turystów rejestrowanych w każdym kraju,
- liczba osobonoclegów zrealizowanych w ramach pobyków turystycznych w hotelach w każdym z krajów,
- ilość miejsc noclegowych oferowanych turystom w całym kraju,
- powierzchnia kraju,
- liczba ludności (rezydentów).

Niestety dane za 2010 rok dotyczące powyższych wielkości są niekompletne. Braki danych dotyczące niektórych państw wymusiły dokonanie dodatkowych przekształceń umożliwiających klasyfikację państw europejskich. Pełną bazę danych uzyskano poprzez uśrednienie danych z szeregu czasowego z okresu 5 ostatnich lat (tj. 2006-2010). Tym samym uzyskane wyniki dotyczą poziomu rozwoju funkcji turystycznej w ostatnich 5 latach.

Uchwycenie poszczególnych aspektów rozwoju funkcji turystycznej państw wymagało zastosowania zróżnicowanych wskaźników, wśród których znalazł się wskaźnik Charvata, wskaźnik Deferta, wskaźnik Schneidera, wskaźnik Baretje'a-Deferta oraz wskaźnik gęstości bazy noclegowej, a także dwa również omówione wskaźniki, czyli dwuwymiarowa miara rozwoju turystycznego J. Warszńskiej [7] (z poprawką interpretacyjną autora [6]) $W_{W.Sz}$ oraz logistyczny wskaźnik funkcji turystycznej $W_{L\beta}$ [6].

Wartości poszczególnych wskaźników funkcji turystycznej odzwierciedlają stopień rozwoju turystyki na obszarach państw ogółem, a zatem uwzględniają całe terytorium państwa, a nie wyłącznie obszary turystyczne. Stąd też uzyskane wyniki są znacząco niższe od uśrednionych wartości wskaźników dla obszarów turystycznych, gdyż ujmują również obszary, na których nie występuje zjawisko turystyki. Można to zaobserwować w tabelach 3-5, porównując poszczególne wyniki dla Polski z wynikami uzyskanymi w innych badaniach autora [6], w których dokonano uśrednienia wartości wskaźników wyłącznie dla obszarów turystycznych.

Intensywność ruchu turystycznego poszczególnych państw prezentują tabele 3 i 4, w których ujęto wartości wskaźników intensywności turystycznej za pomocą wskaźników Charvata, Deferta i Schneidera.

Tabela 3

Klasyfikacja zgodnie z wartością wskaźnika Charvata i Deferta

Państwo	Wskaźnik Charvata	Państwo	Wskaźnik Deferta
Norwegia	273,63	Holandia	224,43
Austria	259,73	Belgia	137,50
Hiszpania	246,91	Niemcy	134,30
Włochy	232,92	Wielka Brytania	120,68
Szwecja	212,12	Szwajcaria	112,30
Niemcy	210,58	Luksemburg	101,08
Finlandia	207,67	Włochy	81,69
Francja	200,21	Dania	66,54
Szwajcaria	199,85	Cypr	61,51
Irlandia	190,33	Republika Czeska	61,35
Wielka Brytania	163,34	Francja	60,81
Cypr	151,73	Słowenia	50,75
Grecja	146,24	Austria	50,15
Islandia	128,64	Słowacja	48,63
Portugalia	122,90	Węgry	38,90
Dania	109,73	P o l s k a	35,69
Holandia	103,60	Hiszpania	32,67
Słowenia	98,99	Grecja	30,88
Republika Czeska	88,61	Portugalia	21,78
Malta	80,99	Rumunia	19,30
Estonia	78,40	Szwecja	18,27
Węgry	74,65	Litwa	13,12
Rumunia	69,36	Estonia	9,28
Słowacja	63,08	Finlandia	7,58
Bułgaria	62,94	Łotwa	5,59
Chorwacja	61,63	Bułgaria	4,05
Belgia	50,10	Irlandia	brak danych
P o l s k a	43,63	Malta	brak danych
Łotwa	36,02	Islandia	brak danych
Litwa	28,12	Norwegia	brak danych
Luksemburg	16,03	Chorwacja	brak danych

Warto zauważyć, iż miejsce Polski w tych ujęciach jest odległe, jednak fakt ten nie jest zaskoczeniem, szczególnie w porównaniu z takimi państwami, jak

Włochy czy Hiszpania, gdzie ruch turystyczny jest znacząco wyższy niż w Polsce. Dziwić może wyższa pozycja Polski niż Hiszpanii w przypadku wskaźnika Deferta. Dzięki temu zestawieniu można zauważyć słabość tej miary, gdyż (jak ukazuje tabela 3) czołówkę tej klasyfikacji stanowią państwa o niewielkiej powierzchni (Belgia, Holandia, Luksemburg, Szwajcaria itp.). Niska pozycja Hiszpanii, Portugalii i wielu innych państw wynika ze znacząco większej powierzchni i populacji mieszkańców w tych krajach. Nie zauważa się już tej tendencji w przypadku klasyfikacji dokonanej za pomocą wskaźnika Charvata (co oczywiście wynika z odmiennej konstrukcji tego wskaźnika, gdyż wykorzystuje on wielkość populacji państwa, a nie jego powierzchnię). Tam Hiszpania i Włochy są już w czołówce państw europejskich.

Podobną klasyfikację zauważa się w przypadku wskaźnika Schneidera, który również mierzy ruch turystyczny w relacji do liczby mieszkańców obszaru. W tym zestawieniu (tabela 4) czołówkę państw o największej intensywności ruchu turystycznego stanowią takie kraje, jak Szwecja czy Cypr. Ponownie wydaje się, że wpływ wielkości populacji poszczególnych państw ma ogromne znaczenie dla szacowanej oceny. Interesująca jest pozycja Niemiec we wszystkich trzech rankingach oceniających intensywność ruchu turystycznego. Państwo to znajduje się na 6, 3 i 4 miejscu w kolejnych klasyfikacjach i wyraźnie ugruntowało swoją pozycję rankingową.

Tabela 4

Klasyfikacja zgodnie z wartością wskaźnika Schneidera i Baretje'a-Deferta

Państwo	Wskaźnik Schneidera	Państwo	Wskaźnik Baretje'a-Deferta
1	2	3	4
Szwecja	88,07	Cypr	10,73
Cypr	71,22	Malta	9,51
Szwajcaria	59,57	Austria	6,93
Niemcy	58,63	Grecja	6,38
Holandia	56,19	Islandia	5,86
Luksemburg	52,34	Hiszpania	3,68
Dania	51,87	Włochy	3,62
Francja	51,12	Chorwacja	3,58
Słowenia	50,33	Irlandia	3,53
Austria	50,24	Szwajcaria	3,50
Finlandia	47,95	Norwegia	3,32
Wielka Brytania	47,30	Bułgaria	3,11
Republika Czeska	46,07	Luksemburg	2,95
Słowacja	43,92	Portugalia	2,55
Włochy	40,79	Republika Czeska	2,40

cd. tabeli 4

1	2	3	4
Belgia	38,69	Szwecja	2,30
Węgry	36,13	Finlandia	2,24
Grecja	36,05	Estonia	2,18
Hiszpania	35,95	Wielka Brytania	2,08
Estonia	31,31	Niemcy	2,05
P o l s k a	29,24	Francja	1,94
Litwa	25,74	Słowenia	1,92
Rumunia	21,44	Węgry	1,57
Portugalia	18,86	Dania	1,36
Łotwa	16,07	Słowacja	1,27
Bułgaria	5,94	Holandia	1,22
		Belgia	1,16
		Rumunia	1,12
		Łotwa	1,04
		Litwa	0,68
		P o l s k a	0,55

Zupełnie inną klasyfikację uzyskuje się w przypadku, gdy bada się poziom zagospodarowania turystycznego wskaźnikiem Baretje'a-Deferta. Ponownie czołowe miejsca zajmują państwa najmniejsze, a właściwie o najmniejszej populacji mieszkańców. Fakt ten potwierdza kolejny ze wskaźników (gęstości bazy noclegowej). Ponownie najmniejsze państwa znalazły się w czołówce państw najlepiej rozwiniętych turystycznie pod względem infrastruktury turystycznej (tabela 5). Nie oznacza to, że wyniki są nieprawdziwe, ale ujawnia się złożoność zjawiska, które jest mierzone w różnych aspektach turystycznych.

Uzyskane wyniki klasyfikacji poszczególnych państw są bardzo zróżnicowane, a uzyskane rozbieżności wynikające z obserwacji rynku turystycznego mogą sugerować w wielu przypadkach zaistnienie wątpliwości co do uzyskanych wyników jednowymiarowych, dlatego warte uwagi jest wykorzystanie wskaźników mierzących analizowane zjawisko w sposób syntetyczny, a zatem z jednoczesnym ujęciem intensywności ruchu turystycznego i zagospodarowania turystycznego obszarów.

Tabela 5

Klasyfikacja państw europejskich zgodnie z wartością wskaźnika gęstości bazy noclegowej oraz logistycznego wskaźnika funkcji turystycznej

Państwo	Wskaźnik gęstości bazy	Państwo	Logistyczny wskaźnik funkcji turystycznej
Malta	131,33	Niemcy	0,999
Cypr	9,27	Włochy	0,998
Włochy	7,24	Francja	0,998
Austria	6,92	Hiszpania	0,998
Szwajcaria	6,59	Wielka Brytania	0,997
Luksemburg	5,69	Austria	0,976
Grecja	5,46	Szwecja	0,972
Wielka Brytania	5,30	Holandia	0,967
Holandia	4,85	Grecja	0,963
Niemcy	4,69	P o l s k a	0,962
Belgia	4,12	Szwajcaria	0,961
Hiszpania	3,35	Rumunia	0,957
Republika Czeska	3,19	Portugalia	0,948
Portugalia	2,95	Finlandia	0,937
Chorwacja	2,80	Republika Czeska	0,918
Francja	2,30	Węgry	0,890
Irlandia	2,24	Dania	0,859
Bułgaria	2,12	Belgia	0,837
Słowenia	1,93	Bułgaria	0,805
Dania	1,74	Słowacja	0,721
Węgry	1,69	Słowenia	0,549
Słowacja	1,40	Cypr	0,365
Rumunia	1,00	Estonia	0,311
P o l s k a	0,67	Litwa	0,254
Estonia	0,65	Łotwa	0,225
Szwecja	0,48	Luksemburg	0,008
Norwegia	0,42		
Łotwa	0,36		
Finlandia	0,35		
Litwa	0,35		
Islandia	0,18		

Jedną z takich miar jest logistyczny wskaźnik funkcji turystycznej będący miarą opartą na kilku zmiennych będących podstawą konstrukcyjną poprzednio omawianych tradycyjnych wskaźników funkcji turystycznej. Miara ta umożliwiła uzyskanie klasyfikacji syntetycznej, w której ocenę ujmuje się w skali od 0 do 1 (będącą stymulantą).

W czołówce tej klasyfikacji znalazły się Niemcy, Włochy i Francja oraz Hiszpania (tabela 5). Można zauważyć, iż to zestawienie wydaje się być bardziej wiarygodne, niż poprzednio użyte miary cząstkowe. Interesująca jest również pozycja państw najmniejszych – stanowią one zazwyczaj ostatnie miejsca tej klasyfikacji mimo faktu, iż wskaźnik uwzględnia zarówno wielkość powierzchni państwa, jak i liczbę obywateli. Polska w tym zestawieniu zajmuje 10 pozycję rankingową, a zatem jest to wynik znacząco lepszy niż ten, jaki uzyskano w poprzednich zestawieniach.

Uwzględniając zarówno poziom funkcji turystycznej oraz jej zdefiniowanie za pomocą dwuwymiarowego wskaźnika funkcji turystycznej, uzyskano jedynie wyniki przybliżone ze względu na znacznie niższe miary cząstkowe. Analiza wymienia 5 państw, gdzie rozwój turystyki jest większy niż w pozostałych krajach (tabela 6). Są to: Belgia, Niemcy, Włochy, Cypr i Holandia. Niestety ta klasyfikacja jest niepełna ze względu na fakt, iż obliczenie oceny wymaga użycia wszystkich wymienionych wcześniej miar. Ponieważ nie zawsze możliwe było obliczenie wszystkich wskaźników, więc klasyfikacja sporządzona miarą dwuwymiarową jest niekompletna.

Tabela 6

Klasyfikacja zgodnie z wartością dwuwymiarowego wskaźnika funkcji turystycznej

Państwo	P_{RFT} (stopień rozwoju funkcji turystycznej)	D_{RFT} (stopień zdefiniowania funkcji turystycznej)	Dwuwymiarowy wskaźnik funkcji turystycznej W_{W-Sz}
1	2	3	4
Belgia	2	2	1
Niemcy	2	2	1
Włochy	2	2	1
Cypr	2	2	1
Holandia	2	2	1
Austria	2	1	0
Republika Czeska	1	3	0
Dania	1	3	0
Hiszpania	1	3	0
Luksemburg	1	3	0
Węgry	1	3	0
Portugalia	1	3	0
Rumunia	1	3	0
Słowenia	1	3	0
Słowacja	1	3	0
Szwajcaria	1	2	0
Bułgaria	1	1	0

cd. tabeli 6

1	2	3	4
Estonia	1	1	0
Łotwa	1	1	0
Polska	1	1	0
Finlandia	1	1	0
Litwa	0	2	0

Tabela 6 pokazuje, iż Polska jako kraj turystyczny znajduje się na odległym miejscu. Wynika to z niskiego poziomu rozwoju funkcji turystycznej, a także ze znaczącej zmienności tego poziomu na różnych obszarach. Państwa wymienione w czołówce rankingu są dobrze rozwinięte pod względem turystycznym, a zarazem charakteryzuje je dobre zdefiniowanie funkcji turystycznej. Ugruntowana jest również pozycja Litwy jako państwa zupełnie nieposiadającego aspiracji do miana obszaru turystycznego Europy.

Podsumowanie

Podsumowując poszczególne wyniki uzyskane dla Polski, warto wspomnieć, iż nie powinny być one porównywane z wynikami uzyskanymi dla mniejszych obszarów (gmin, województw), gdyż uwzględniają obszary nieturystyczne. Badania zrealizowane przez autora w 2011 roku [6] obejmowały analizę funkcji turystycznej obszarów gmin całej Polski, co zarazem umożliwiło uzyskanie średnich wartości każdego ze wskaźników funkcji turystycznej. Przeciętna wartość wskaźnika Deferta wyniosła 161, wskaźnika Schneidera 89,5, wskaźnika Charvata 339,2, wskaźnika Bretje'a-Deferta 4,6, a wskaźnika gęstości bazy noclegowej 5,8.

Porównując poszczególne miary funkcji turystycznej zauważa się, że nie wskazują one jednoznacznych wyników, a zatem użycie miary syntetycznej wydaje się być właściwym rozwiązaniem. Wobec niekompletności wyników uzyskanych za pomocą dwuwymiarowego wskaźnika funkcji turystycznej za wysoce istotną miarę należy uznać logistyczny wskaźnik funkcji turystycznej, który uwzględnia zarówno wielkość obszaru, jak i jego zaludnienie. Jednocześnie nie pozwala on, aby zmienne będące jedynie miarami odniesienia wpływały na wynik końcowy w takim stopniu, jak w przypadku tradycyjnych wskaźników funkcji turystycznej.

Literatura

1. Baran E., Grzebyk B.: *Uwarunkowania rozwoju turystyki na obszarach Podkarpacia o niekorzystnych warunkach gospodarowania*. „ACTA SCIENTIARUM POLONORUM

- Oeconomia” 9 (4), Bydgoszcz, Kraków, Lublin, Olsztyn, Poznań, Siedlce, Szczecin, Warszawa, Wrocław 2010, s. 15-24.
2. Baretje R., Defert P.: *Aspects économiques du tourisme*. Paris 1972.
 3. Defert P.: *Le Taut de Fonction Touristique: mise au point et critique*. W: *Les Cahiers du Tourisme. Aux-en-provence*. Centre des Hautes Etudes Touristiques, Berne 1967, s. C-13.
 4. Kowalczyk A.: *Geografia turystyki*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.
 5. Matczak A.: *Funkcja wypoczynkowa strefy podmiejskiej Łodzi*. Zakład Geografii Miast i Turystyki, UŁ, Łódź 1982 (maszynopis niepublikowany).
 6. Szromek A.R.: *Wskaźniki funkcji turystycznej obszarów recepcji turystycznej*. Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2012 (praca w druku).
 7. Warszzyńska J.: *Funkcja turystyczna Karpat polskich*. Folia Geographica, Series Geographica-Oeconomica, Vol. XVIII, 1985, s. 88.
 8. Warszzyńska J. Jackowski A.: *Podstawy geografii turystyki*. PWN, Warszawa 1979.

THE MEASUREMENT OF TOURISM FUNCTION OF AREAS USING INDICATORS OF THE TOURISM FUNCTION ON THE EXAMPLE OF AREAS OF EUROPEAN COUNTRIES

Summary

This paper presents the most popular indicators of the tourist function, and supplements them with modern synthetic metrics. The subject of the application of these indicators is to measure of the tourism function in 31 European countries and making their classification according to the values of measurement used. Unusual problem of engaging research area in the country and not in the local formulation allows for a much more clear showing weaknesses of individual metrics that recognize the problem described. A fragmented approach to the tourism function, prompts to use of synthetic measures which prove to be more useful in classifying particular areas.